

MALMÖ HÖGSKOLA

idrottsforum.org/film

NORDIC SPORT SCIENCE FORUM - MAKING SENSE OF SPORTS

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 27 januari 2010

[Klicka här för utskriftsvänlig pdf-fil](#)[Läs om fler sportfilmer på idrottsforum.org](#)[Läs mer om idrott, etnicitet och integration på idrottsforum.org](#)[Läs mer om idrott och genus på idrottsforum.org](#)

Peter Dahlén om THE LONGEST YARD

Maktkritisk fotbollsfilm i fängelsemiljö

Peter Dahlén

Institutt for informasjons- og medievitenskap, Universitetet i Bergen

Som nämnts i tidigare filmkrönikor, kom under 1970-talet en rad amerikanska sportfilmer med idrotts- och samhällskritiska tendenser. En portalfilm i detta sammanhang är *The Longest Yard* från 1974, i regi av Robert Aldrich, som tidigare gjort bland annan baseballfilmen *Big Leaguer* (1953) och krigsdramat *The Dirty Dozen* (12 fördömda män / 12 fortapte menn, 1967).

Det som mer än något annat präglade det amerikanska samhället och amerikansk film under 1970-talet var en uttalad kritik av statsbärande myndigheter och institutioner, inklusive ordningsmakten. Inte minst bidrog alla försök till mörkläggningar i samband med Vietnam-kriget och Watergateskandalen till denna misstro. Hur genomgripande Watergate blev för den amerikanska kulturen framgår av det som Steven Spielbergs berättar i ett intervju-spår till en av sina filmer utgiven på DVD. Enligt Spielberg påbörjades manuset till *Närkontakt av tredje graden* (*Close Encounters of the Third Kind*, 1977) redan i början av 1970-talet, innan inspelningen av *Hajen* (*Jaws*, 1975) hade kommit i gång. Idén var att skildra mötet mellan utomjordingar och människor: den mörkläggning och den paranoida jakt som myndigheterna startar i *Närkontakt av tredje graden* på de människor som söker kontakt med utomjordingarna fanns inte där från början, det lades till i manuset efter Watergate-avslöjandena om inbrott i demokraternas partihögkvarter, som kom till allmänhetens kännedom i juni 1972 och ledde till den republikanske presidenten Richard Nixons avgång i augusti 1974 eftersom det var han och andra toppar bland republikanerna som stod bakom den högst odemokratiska handlingen.

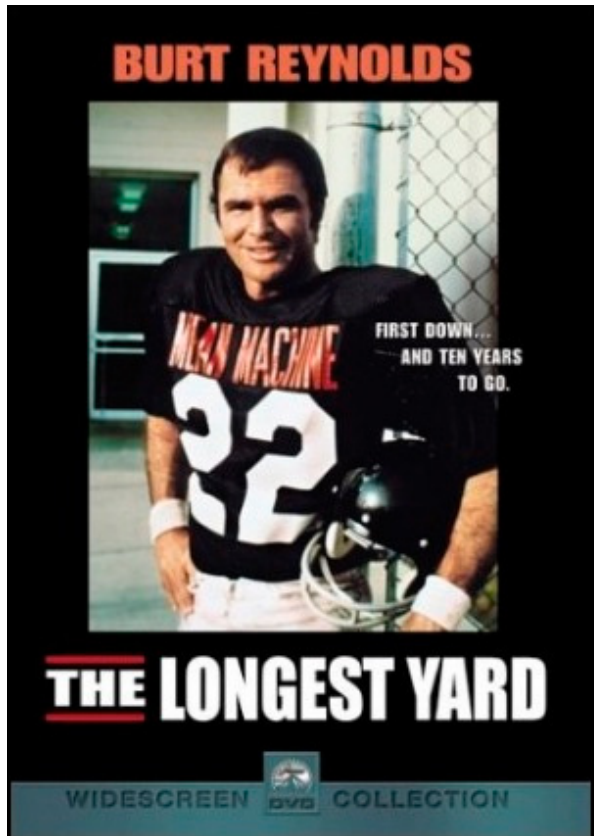
Maktmissbruk och övergrepp från myndigheternas sida är också något som bryter fram och kritiserar i *The Longest Yard*. Detta motiv blir här särskilt konkret eftersom filmen till största delen är inspelad på plats i Citrus State Prison, Georgia. Man byggde där också en fotbollsplan för ändamålet. *The Longest Yard* hade premiär i USA den 21 augusti 1974, i Sverige 24 mars 1975 som *Benknäckargänget*, i Norge 31 mars 1975 som *Spill uten nåde* och i

Danmark 16 juni 1975 som *Det skrappe hold*. Den gick även upp i Finland. I England fick filmen titeln *The Mean Machine*.

Randy Williams (2006), som har *The Longest Yard* så högt som på plats nr 18 i sin bok där han listar vad han anser vara de 100 bästa sportfilmerna, menar att detta var den första sportfilm i "modern" tid – dvs. sedan 1960-talet – som blev en stor kassasuccé och fick en rad efterföljare, såsom *Rollerball* (1975). *Brian's Song* (1971) var förvisso en stor succé, men den gjordes för och hade premiär på TV.[1] I *The Longest Yard* förstärks den rasproblematik som präglade *Brian's Song*, samtidigt som den i lika hög grad som *Rollerball* genomsyras av våld – och brutal myndighetsutövning.[2] Williams citerar filmens producent, Al Ruddy, vilken också var den som kom på historien *The Longest Yard* baseras på och som sedermera kom att vinna en Oscar för Bästa Film i egenskap av producent för boxningsdramat *Million Dollar Baby* (2004):

It was the first sports movie to make any huge box office. *The Longest Yard* kicked off a whole generation of sports movies. Men and women, across the board, it became a commercial success. They [studios] said, "Aha, maybe we ought to do sports movies".[3]

Säkert hade det dykt upp våldsamma och maktkritiska sportfilmer även utan *The Longest Yard*, men det är helt klart att filmen hade ett stort inflytande på Hollywood och inspirerade till liknande filmer, speciellt sådana där en samling missanpassade figurer kommer samman och slåss – bokstavligen och metaforiskt – mot mer sofistikerade motståndare på och utanför idrottsarenan, exempelvis *The Bad News Bears* (1976, baseball) och *Slap Shot* (1977, ishockey) – filmer det finns anledning att återkomma till i denna spalt. Att *The Longest Yard* var en tilldragande (manlig) film kan här intygas, eftersom jag gick och såg den i mina tidiga tonår när den gick upp på bio våren 1975 – och hade lika stort nöje av den då som jag har nu när jag ser om den på DVD.

Filmens handling

Paul Crewe, spelad av Burt Reynolds, är en tidigare professionell fotbollsspelare (american football) vars karriär slutade i vanära då han befanns skyldig till att ha lagt sig för att fixa matchresultatet. Filmen börjar med att han döms till fängelse efter att ha kört en "lånad" bil berusad och tvingat in polisen i en vild biljakt. I fängelset får Crewe i uppdrag av fängelsedirektören Hazen att organisera ett lag med interner för att spela en träningsmatch mot dennes halvprofessionella fotbollslag bestående av fängelsets vakter.

Burt Reynolds

Filmens huvudrollsinnehavare Burt Reynolds (egentligen Burton Reynolds, född 1936) är en ikon i amerikansk populärfilm och särskilt förknippad med 1970- och 1980-talen. Reynolds var son till Floridas polischef och utmärkte sig under studietiden i amerikansk fotboll: han fick ett fotbollsstipendium vid Florida State University och var under collegetiden en fotbollsstjärna. En knäskada 1955 kom emellertid att sätta stopp för idrottskarriären och han gick över till att studera drama på college. Samma år vann han Florida States dramapris för sin rollprestation i ett teaterstycke, vilket ledde till att han istället blev skådespelare.[4]

Reynolds debuterade på Broadway i en biroll i en nyuppsättning av *Mister Roberts* (1956) och anlätades i TV-serier som *Riverboat* (åren 1959–1960) och *Gunsmoke* (åren 1962–1965) samtidigt som han gjorde några mindre filmroller, exempelvis i *Navajo Joe* (1966), en så kallad spaghettiwestern. Sitt stora genombrott fick han i John Boormans lysande film *Deliverance* (*Den sista färden*), om fyra manliga kamraters mardrömslika kanotfärd genom

vildmarken i den amerikanska södern. Till genombrottet bidrog hans medverkan som charmerande och humoristisk TV-gäst i olika pratshower som *The Tonight Show*, samt, inte minst, genom sina utvik som ”kalenderpojke”: på en berömd bild i magasinet *Cosmopolitan* var han endast iförd mustasch, cigarr och ett självsäkert leende värdig en riktig spjuver. Han blev nu en av Hollywoods populäraste stjärnor som tuff, viril och skämtglad hjälte. Det är ingen tillfällighet att macho-mannen Reynolds fick en roll som sambandsledare för en sädescellproducerande enhet i Woody Allens komiska novellfilm *Every Thing You Always Wanted to Know About Sex But Were Afraid to Ask* (1972/73). Filmerna *White Lightning* (1973) och *The Longest Yard* (1974) befäste hans stjärnstatus och machoimage, som förstärktes ytterligare i filmer som *Smokey and the Bandit* (*Nu blåser vi snuten*, 1977), *Semi-Tough* (1977, med sporthandling), *Hooper* (1978), *The Cannonball Run* (1981) och *The Best Little Whorehouse in Texas* (1982, med Dolly Parton).

IT'S SURVIVAL OF THE FIERCEST. AND THE FUNNIEST.

"THE LONGEST YARD" is a movie that cracks a lot of jokes. And a lot of bones. Burt Reynolds stars – tough, sassy – and always that fire.

Reynolds is at his most virile. The wrath of a woman scorned starts his trouble. However, he's got some wrath of his own. And the last 45 minutes of the film is unlike anything you have ever seen. It will have you howling and cheering like no movie ever has.

"THE LONGEST YARD" is about life. And it's about fighting back. It's about good over evil. And about laughing uproariously at them both.

"THE LONGEST YARD" is a fierce, funny movie. For men, for women, for everyone.

PARAMOUNT PICTURES PRESENTS
AN ALBERT S. RUDDY PRODUCTION
STARRING
BURT REYNOLDS
IN **"THE LONGEST YARD"**
AND
EDDIE ALBERT
CO-STARRING
ED LAUTER MIKE CONRAD
PRODUCED BY ALBERT S. RUDDY DIRECTED BY ROBERT ALDRICH
SCREENPLAY BY TRACY KEELAN WYNN
STORY BY ALBERT S. RUDDY MUSIC SCORED BY FRANK DEVOL
ASSOCIATE PRODUCER ALAN P. HORDWITZ
COLOR BY TECHNICOLOR® A PARAMOUNT PICTURE

© 1974 Paramount Pictures. All Rights Reserved. 14/721

Den första filmaffischen till *The Longest Yard* föreställde Burt Reynolds huvud i en amerikansk football-hjälm. Det gick dock trögt på biljettkontoret, varpå man släppte loss Reynolds i lite lättare utrustning och definierade filmen som "funny" – och biljettförsäljningen tog fart.

Fresterskan Melissa

I filmens inledningsscen befinner vi oss i ett fashionabelt hem. Kameran panorerar över inredningen, samtidigt som vi hör någon kommentera en match i amerikansk fotboll. Efter en stund hör vi en utled kvinnoröst säga: "How long do we have to watch this crap? Only a moron could sit and watch two football games one after the other." Vi får snart veta att kvinnan heter Melissa och att hon ligger i sin säng bredvid en man, Paul Crewe, som ser amerikansk

fotboll på TV. Hon är lätt klädd i linne, han har bar överkropp. Då Crewe till sist stänger av TV:n säger hon sig genast må mycket bättre och signalerar på ett tämligen otvetydigt sätt att hon vill ha sex med honom. Då plötsligt hör man honom snarka. Hon fortsätter dock enträget sina försök att förföra honom, varpå han plötsligt får nog och skriker "Get off me", samtidigt som han slänger ner henne på golvet. Han går till ett annat rum och börjar ta på sig kläderna. Melissa springer efter honom.

Melissa: "So where do you think you're going?!"

Crewe: "Splitting."

Melissa: "Splitting?"

Crewe, bekräftande: "Uhu..."

Melissa: "You split when I tell you to split, you All-American son of a bitch!"

Crewe: "Lovely, lovely..."

Melissa: "And when you walk out, stay out! You're too expensive to be useless."

Crewe ser uppgivet på henne och blandar en drink åt sig.

Melissa: "Whore! That's exactly what you are, a whore!"

Crewe, ironiskt: "I never looked at it that way before."

Melissa: "Everybody's bought you. Colleges, the pros, your gamblers. Who do you think bought those beautiful little caps on your teeth, and the clothes you're wearing and the bloody tan you've got?!"

Crewe, lugnt: "Have I ever neglected to thank you, Melissa?"

Melissa fortsätter att förolämpa honom: "You has-been..." Crewe går mot dörren, medan Melissa frågar efter hans nycklar och varnar honom för att ta hennes Maserati. Crewe svarar: "I've earned it", på vilket Melissa replikerar: "I told you not to touch my goddamn car!", varpå hon slår honom över ansiktet. Detta får Crewe att explodera: han trycker upp henne mot väggen och kastar sedan ner henne på golvet, allt utan att släppa drinken som han håller i ena handen. Med drinken fortfarande fast i näven går han ut till garaget, sätter sig i bilen och kör iväg till ljudet av maskulin rockmusik. Melissa ringer polisen, och snart har Crewe tre polisbilar som jagar honom. Han tar detta som ytterligare en utmaning och kör i full fart genom parker och stadskvarter i ett försök att skaka av sig poliserna. Det lyckas han med då han tvärnitar mitt på en bro och tvärvänder, samtidigt som bron går upp och avskiljer honom från polisbilarna. Crewe far sedan och sänker bilen genom att rulla den över kajkanten.

I nästa scen befinner vi oss i en bar. Två poliser har kommit för att arresteras Crewe, som nu är ganska full och uttrycker mycket liten respekt för poliserna. Då de ska slå honom i järn gör han motstånd och slagsmål uppstår. Crewe hinner slå till poliserna – bland annat sparkar han en av dem mellan benen – innan de blir honom övermäktig. Nu kan de arresteras honom för bilstöld, fyllkörning, våldsamt motstånd och fylleri på offentlig plats. Iväg till fängelset det bär.

Vad vi fått veta så långt är för det första att Paul Crewe gjort sig fri sig från en tillvaro som gigolo åt en mycket dominerande och förmögen kvinna, Melissa, som ser ner både på honom som man och på hans intresse för den maskulina kontaktsporten american football. Melissa kan i detta betraktas som en variant av de fresterskor som i alla tider förekommit i manliga, episka hjältehistorier – i Odysseus' fall sirenerna, Kirke och Kalypso, som alla hotar honom eller vill ha honom pacificerad så att han kan tillfredsställa deras njutningsbehov – alltså samma uppgift som Crewe tycka ha haft i förhållande till Melissa, som liksom ovan nämnda kvinnonamn är av grekiskt ursprung: Melissa var den som på Kreta uppfostrade lille Zeus, sedermera gudarnas konung och himlens härskare.

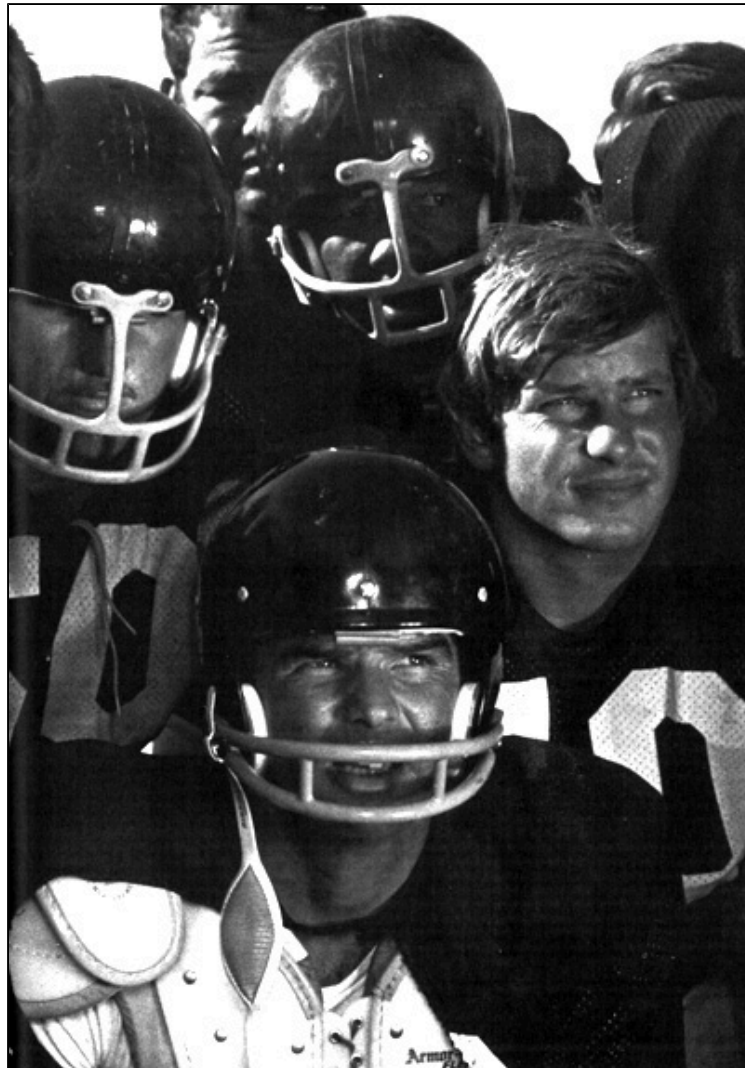
Golgatavandring

Efter att ha plågats först av en kvinna, därefter av polismyndigheten, ankommer individualisten Crewe till fängelset. Där fortsätter förnedringen och plågorna, ofta med anspelningar på att han var en superstjärna som sålde ut sig och miste allt. Crewe hånas när de omedelbart rakar av honom mustaschen, och snart hamnar han i en utpressningssituation i förhållande både till vaktchefen, Captain Knauer (Ed Lauter) och fängelsedirektören Hazen (Eddie Albert). Hazen är mycket angelägen om att hans halvprofessionella fotbollslag med fångvaktare ska vinna de nationella mästerskapen. Han erbjuder därför Paul Crewe att träna laget, mot att denne får strafflindring. Hazen understryker för Crewe att han "dragit i en del trådar" för att få honom till sitt fängelse, just med sikte på den specialistkompetens i fotboll som Crewe besitter i egenskap av att ha blivit vald till Most Valuable Player i proffsligan.

Crewes till synes olösliga dilemma är följande: om han accepterar tränaruppdraget skulle det innebära att vaktchefen Knauer, Hazens underordnade, ställs åt sidan som lagets spelande tränare, vilket tilltalar Knauer föga. Det första Knauer gör är därför att misshandla Crewe på sitt kontor, alltmedan han tydliggör för Crewe att denne ska få ett helvete om han tackar ja till tränarsysslan, ty den vill Captain Knauer för allt i världen behålla: liksom Hazen

ser Knauer laget som sin ägodel. Inför fängelsedirektör Hazen låtsas Knauer dock stödja förslaget att göra Crewe till tränare.

Därmed har Crewe hamnat i en Moment 22-liknande situation: hur han än beslutar kommer han att hamna i klorna på en av de två sadistiska maktthavarna Knauer och Hazen, som båda vill styra över laget – och internerna. Crewe väljer att säga nej till att överta tränarsysslan, med motivering att han inte spelat fotboll på åtta år, och bara vill sitta av sin tid i fängelset. Han beordras då av fängelsedirektören till straffarbete i sumpträsket. När Crewe lämnar kontoret hör vi Knauer bli utskälld som en liten olydig skolpojke av Hazen, som klargör att om laget denna säsong inte lyckas vinna mästerskapen – man har kommit tvåa fem år i rad – så kommer Knauer att bli av med sitt jobb som vaktchef. Hazen kräver också att Knauer ser till att få Crewe entusiastisk nog att vilja vara med i laget. Medan Crewe väntar på att Knauer ska komma ut från Hazens kontor hinner han flirta med Hazens sekreterare, Miss Toot (Bernadette Peters). När så Knauer kommer ut från kontoret och Hazens utskällning tar han ut sin ilska på Crewe genom att misshandla honom ännu en gång.

Benknäckargänget, klassisk svensk filmtitelöversättning.

I sumpträsket är det en strikt uppdelning mellan svarta och vita interner: de svarta kommer i en egen fängvagn och håller sig på sin kant i förhållande till de vita internerna. Som ett rasistiskt skämt med homosexuella övertoner hittar en vakt på att länka samman Crewe och en svart intern, Granville (Harry Caesar), kallad Granny av de vita. Vakten säger till Crewe, med Granville stående bredvid: "You ever work with a nigger before ...?" Crewe och Granville kommer dock bra överens. Däremot plågas Crewe verbalt och fysiskt av några vita medfångar, som menar att det han gjort sig skyldig till, en läggmatch, är oförlåtligt oamerikanskt. Med sitt stoiska lugn och sin känsla för humor och självironi sätter sig Crewe emellertid snart i respekt hos de andra internerna.

Efter att i träsket ha besvarat våld från Knauer genom att slå till honom misshandlas Crewe svårt av vakterna, men räddas till livet av en medfånge, gamle Pop ("farsan"), som suttit inne i 34 år efter att för 30 år sedan ha slagit till en vakt – Hazen, som sedan blev fängelsedirektör och förlängde Pops straff.

Så här långt står det klart att Crewe är en lidande Jesus-gestalt som får utstå en symbolisk Golgata-vandring, men klarar sig genom goda samariter som Pop. Crewes frälsarstatus blir än mer tydlig då han leder internerna i deras idrottsliga kamp mot den hänsynslösa fängelseledningen och dess vaktstyrka.

Organiseringen av laget

När Crewe som straff för att slagit till Knauer sitter i en stekhet träbod omgjord till isoleringscell, "the hot box", tillkallas han av Hazen. Denne vill ha goda råd inför seriestarten och frågar Crewe om de borde spela en träningsmatch mot ett proffslag för att bli i god form. Crewe menar att Hazens lag av halvproffs inte skulle ha en chans mot ett sådant lag. Crewe föreslår att de istället spelar mot ett lag ur de lägre divisionerna, som vaktlaget kan "spöa skiten ur". Hazen kommer då upp med ett förslag på ett sådant lag – ett lag bestående av fängelsets interner, hopsatt av Crew. Hazen vill också att Crewe ska spela quarterback, dvs. på huvudpositionen (att vara quarterback är liktydigt med att vara lagkapten). Crewe, rädd för Knauers hämnd, framhärdar i att han är alldeles för otränad och bara vill sitta av sin tid, 18 månader, för att sedan åter vara fri. Då drar den ondskefulle Hazen upp sitt ess ur ärmen: efter 18 månader har Crewe möjligheten att bli villkorligt frigiven, men det var innan han slog till vaktchefen Knauer: nu kan Hazen hålla honom kvar 2 till 5 år om han vill. Detta får Crewe att anta erbjudandet, på villkor dels att han inte behöver sitta mer än 18 månader, dels att Hazen ser till att hålla Knauer undan honom.

Crewe och Granville leds av vakt till sumpträsket.

Crewe sätter därmed igång med att organisera ett lag med interner för en match mot fångvaktarna (man kan här notera likheten med *The Dirty Dozen*, som också handlar om hur en manlig ledargestalt sätter ihop ett "lag" för att utföra en aktion mot tyskarna). Det blir lättare sagt än gjort. Internerna är rädda att bli hårt skadade på planen av de vältränade och våldsamma vakterna, men en del av dem ändrar sig när de inser att de nu faktiskt får en chans att under legitima former ge igen för allt det övervåld som vakterna utsatt dem för.

Crewe får hjälp av fängelsets fixare, kallad Caretaker, med att rekrytera spelare till laget, som Crewe döper till The Mean Machine. Det går dock inte speciellt bra, bara vita interner ansluter sig: de svarta internerna vägrar att ställa upp eftersom de inte vill gå i de vitas ledband och således ej heller spela under Crewes ledning. Dessutom litar de inte på Crewe eftersom han en gång, som proffs, svikit sina lagkamrater genom att låta sig mutas för att inte göra sitt bästa på planen.

Crewe och hans lag tycks alltså ha oddsen emot sig. Då anmäler sig en stor, äldre (och vit) intern vid namn Nate Scarboro till tjänst hos Crewe, som känner igen hans namn: Nate har en gång spelat fotboll för New York Giants, men tvingades sluta på grund av skada. Crewe gör Nate till assisterande huvudtränare, och därmed är – den vita –

ledartrojkan på plats: Crewe, Nate och managern Caretaker. Detta motsvaras av en likaledes vit trojka på skurksidan: Hazen, Knauer och den biträdande (vice) fängelsedirektören. En treenighetens dramatiska symmetri är därmed etablerad: den goda treenigheten mot den onda i en kamp av kosmiska dimensioner: på berättelsens underliggande strukturella nivåer som avser rollfigurernas funktioner och de binära oppositionernas ideologiska och moraliska laddning kan vi lika gärna byta ut Hazen mot Darth Vader eller Dr No och Crewe mot Luke Skywalker eller James Bond.

Nate påpekar för Crewe att det inte finns någon svart intern i laget, och att det borde finnas minst 15 stycken av dessa som platsar i laget. Crewe säger som det är, att ingen av de svarta har anmält sig. Crewe lyckas dock få med en intern med indianskt ursprung, samt en hel del vanliga, vita tokskallar: detta är ett minst sagt brokigt lag av "misfits", missanpassade.

Burt Reynolds hade god nytta av sin tid som fotbollsspelare i Florida för sin rolltolkning i filmen.

Crewe har emellertid hela tiden haft den inställningen att internerna inte kan vinna en match mot de vältränade halvproffsen i i fångvaktarlaget och att de därför måste sikta in sig på att bokstavligen försöka överleva matchen. Nate, däremot, menar att de faktiskt har en chans att vinna matchen om de verkligen går in för det – samt att en satsning på seger är viktig för deras manliga självkänsla. Detta framkommer i en av filmens mest centrala scener i könspolitisk bemärkelse, då Crewe och Nate sitter i Nates cell och talar med varandra om den förestående matchen:

Crewe: "What do you think?"

Nate: "Definitely, we can hold them two or three touchdowns. But we need better pass receiving and more speed in the backfield to win."

Crewe: "To win?? I'm just talking about surviving. Who's talking about winning?"

Nate: "So am I. This isn't just a football game to the Warden [Hazen]. He shows you and the team up, and he's showing up all the prison population."

Crewe: "Nate, it's just a game. All I want to do is come out of it alive. It's just a game."

Nate: "No, not to him it isn't. It's a fear and violence philosophy: he's given us this chance to be free for a few hours, to try and be men again, so he can *destroy* us."

Crewe: "Nate, if you're thinkin' about winning the game, you're as crazy as he is!"

Nate: "Maybe so. But you spend fourteen years in this tank, and you begin to understand that you've only got two things left they can't sweat out of you or beat out of you. Your *balls*. You better hang onto them, because they're about the only thing you gonna have when you get out of here."

De ser på varandra och säger god natt – Crewe med en ny insikt, en ny övertygelse, lysande ur hans ögon.

Dagen därpå går Crewe bort till de svarta som håller sig för sig själva borta vid basketplanen. Två ledargestalter, varav den ene heter Mace (den andres namn går inte att uppfatta), talar om för Crewe att han är en ovälkommen

viting och att de inte tänker vara med i laget. Crewe påpekar att Mace och den andre ju faktiskt varit tingad ("drafted") för proffslag i fotboll en gång i tiden, varpå Mace svarar, med anspelning på de roller svarta traditionellt har fått hålla till godo med i den amerikanska nöjesbranschen. "You see, we no longer *perform* for the honkies' [vitingars] amusement." Då hör man plötsligt en röst i de svartas led säga: "Hey, man, I'll play." Det är Granville som träder fram, och säger att han blir med om Crewe kan garantera att han får spela från start, vilket Crewe lovar honom. Detta gillar inte Mace: "Say, man, what's wrong with you, nigger? We don't fuck with them." Granville: "I'm going to play football." Mace: "Yeah, but not with them honkies, man." Granville ber Crewe gå så att han kan prata med de andra. Åter blir Granville sedan tillrättavisad: "Hey, what's *wrong* with you?" Granville: "I'm going to play football." Den andre åberopar då sammanhållningen i det svarta brödraskapet: "Look, brother...", på vilket Granville svarar bestämt: "I ain't your goddamn brother." Mace: "You know what, Granville? You're nothing but a big old dumb stupid fool. They can use a *fool*..." Granville: "Makes more sense for me to bangin one of those big dudes upside their head, than to be banging the upside of yours." Alltså, han bankar hellre upp vakterna än sina svarta medfångar.

Granville bryter därmed bojkotten mot Crewes fotbollslag eftersom han gärna vill delta i kampen och sätta de rasistiska fångvaktarna på plats. Knauer har emellertid en fånge som spionerar på Crewes lag, där det framkommer att Granville är en mycket bra spelare och därmed ett hot mot vakternas lag. Med hjälp av sina underordnade vakter, som bekräftar den strikt auktoritära hierarkin bland fängelsepersonalen genom att tilltala honom som "sir", iscensätter Knauer därför en rasistisk komplott mot Granville för att få bort honom ur laget, en komplott som är avsedd att provocera honom till fysiskt motstånd men som Granville övervinner genom att visa prov på stor själstyrka. Granvilles svarta medinterner blir vittne till den förnedrande behandling Granville utsätts för av de vita vakterna och beslutar därför att ansluta sig till laget även de.

The Longest Yard är alltså en radikal film i den meningen att den öppet skildrar rasismen i det amerikanska samhället, samtidigt som filmmakarna symboliskt men mycket klart distanserar sig gentemot svartas organiserade raskamp inom exempelvis Black Panther-rörelsen ("I ain't your goddamn brother."). För att kunna nå en tilltänkt vit publik får den raspolitiska radikalismen inom den kommersiella populärkulturen givetvis hållas inom vissa gränser. Att Granville bryter rasbarriären och de svarta blir med i internernas lag kan icke desto mindre tolkas som att den svarta och vita underklassen gör gemensam sak gentemot (den vita) överheten. Denna öppet skildrade rasism vore otänkbar i 1950-talets filmer men började så sakteliga komma till uttryck under 1960-talet i filmer som *Guess Who's Coming to Dinner* (1967) och *In the Heat of the Night* (1967), båda med Sidney Poitier. Under 1970-talet blir så rasismen tydligt exponerad som ett brett samhällsproblem även i sportfilmer, som *The Longest Yard*.

Matchen

När matchdagen är kommen är internernas lag väl sammansvetsat och motiverade för kamp mot fångvaktarna, men då Hazen ser att internerna tar ledningen och mycket väl kan vinna matchen tillkallar han Crewe i en paus och klargör för honom att det är bäst att han ser till att internernas lag förlorar matchen, annars kommer han aldrig ut ur fängelset. Crewe ser ingen utväg än att – åter – lägga sig, och börjar därför medvetet spela dåligt och passa fel, med följd att fångvaktarna tar ledningen och tycks gå mot en klar seger. Crewes lagkamrater förstår snart att han valt att svika laget för att klara sig själv, vilket får dem att kasta ord och blickar av förakt mot honom. Crewe inser då att han är på väg att åter bli en förrädare och fuskare och tar därför det avgörande beslutet att trotsa hotet från Hazen och i stället gå in för att vinna matchen. Efter en stark forcering lyckas Crewe föra sitt lag till seger med en touchdown i allra sista sekunden. När matchen är slut går Crewe bort mot andra sidan planen för att plocka upp matchbollen. Eftersom den ligger vid utgången tar Hazen chansen att försöka skjuta honom under förevändning att han försöker fly: "Skjut! Skjut!", skriker Hazen till en av vakterna, som dock tvekar och till slut väljer att inte göra det.

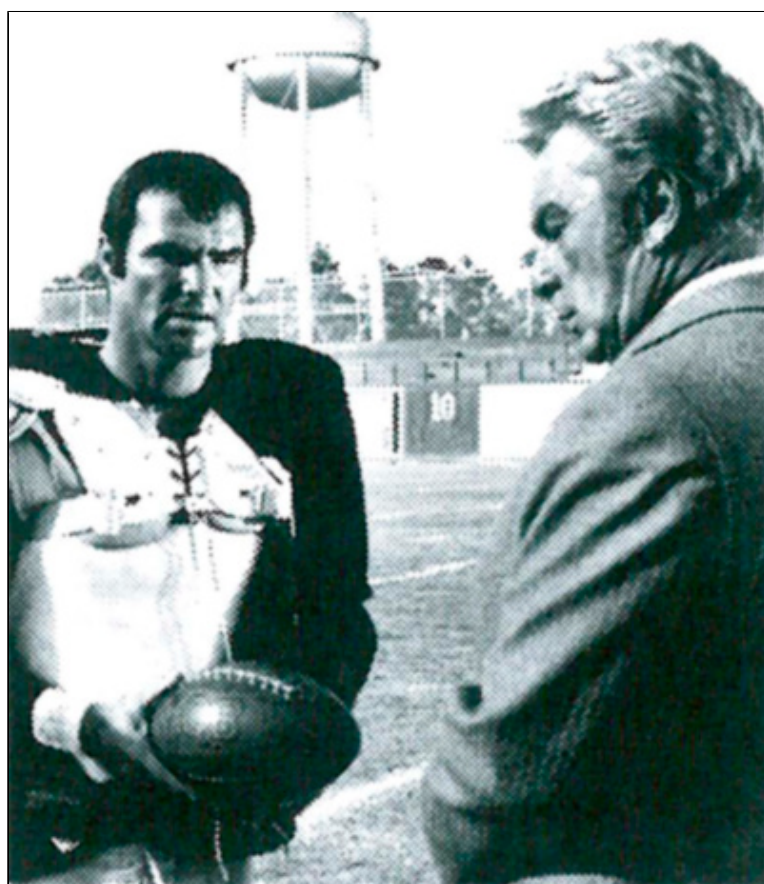
Med denna sin offervillighet under och efter matchen har Crewe symboliskt och bokstavligen besegrat Djävulen och frälst de förtappade (internerna), samt återupprättat sin ära, sin manlighet och sin integritet. Därmed kan han också själv få syndernas förlåtelse.

Även på annat sätt har Crewe återupprättat sin tidigare så stukade maskulinitet, nämligen genom att förföra Hazens sekreterare, Miss Toot. Hon bekräftar hans maskulinitet genom att inte bara falla för hans charm och sexuella antydningar, utan också genom att, när tillfället ges, ta initiativet till villkorlös sex. Miss Toot framstår därmed som motsatsen till den kravfulla Melissa och som en manlig dröm om sexuell dominans.

Avslutning

The Longest Yard är således en sexistisk film, full av manliga och kvinnliga stereotyper. Det vore dock alltför lättvindigt att avfärda filmen av dessa orsaker, eftersom den också har en maktkritisk sida, genom att den använder idrotten och fängelsemiljön som metafor för kampen mot ett orättfärdigt och rasistiskt system. Å andra sidan finns här också en historisk och ideologisk dubbeltydighet: som Derek Nystrom (2009) visar i sin doktorsavhandling, kom under 1970-talet en våg av filmer som omgjorde bilden av den rasistiske, manlige sydstataren till en godmodig och individualistisk figur med maskulina hjältedrag och ett allmänt myndighetstrots, benämnd "good ole boy". Genom filmer som *The Longest Yard*, vilken alltså utspelar sig i Georgia i den amerikanska södern, blev Burt Reynolds central i skapandet av denna "good ole boy"-figur.

Samtidigt finns det, som nämnts, djupa religiösa meningsstrukturer i berättelsen om den fallne hjälten Paul Crewe som "dör" som fotbollssjörna men sedan pånyttföds som man och som (uramerikansk) fotbollsspelare. Den religiösa metaforiken blir än mer tydlig i och med att Caretaker dör i en hämndaktion utförd av Knauers spion för att denne inte fick vara med i ledningen av Crewes lag (det var därför han anmälde sig som spion åt Knauer). Poängen är att den dödliga fällan var ämnad för Crewe, i form av en bomb i taklampan i hans cell, men en av en tillfällighet får Caretaker ett ärende in dit och råkar slå på lampan, med följd att han bränns till döds. Caretaker blir en martyr som offerar sig i kampen för den goda saken och därmed, liksom Pop, räddar Crewe/Jesus.

Efter den dyrköpta segern överlämnar Crewe bollen till fängelsedirektören Hazen.

Här kan man åter knyta an till grekisk mytologi. Zeus, som alltså fostrades i lönnedom av Melissa, föddes som yngste son till Kronos och Rhea, båda barn till Uranos och Gaia. Då ett orakel sagt att en av hans söner skulle ta makten från honom, åt Kronos upp sina fem första barn levande. Men det sjätte barnet gömde Rhea undan i en grotta på Kreta. När Zeus vuxit upp tog han makten genom en strid med fadern, Kronos, och de andra *titanerna*, som han stängde in i Tartaros. En annan berömd mytologisk strid är Zeus kamp mot *giganterna*.

Parallellerna till Paul Crewe är uppenbara: inom ramen för filmens berättelse rymmer Paul från gömstället hos Melissa, för att så småningom ta strid mot de som härskar – titanerna – i den miljö han förpassas till, fängelset. Allt slutar med att Paul Crewe besegrar dem och *giganterna* i motståndarlaget. Inte heller inskränkte sig Zeus' erotiska intresse till gudavärlden (han hade många barn med olika gudinnor). Han var dessutom mycket förtjust i jordiska kvinnor, därtill mycket fantasifull i sina närmanden. Även här kan man jämföra med Crewe, som också är förslagen och oförvägen i sitt förhållande till kvinnor: trots att han blott är en av många interner är det just han som direkt

lyckas med att fånga intresset hos och förföra fängelsedirektörens sekreterare.

Det kan tyckas långsökt att jämföra Zeus och grekisk mytologi med en amerikansk populärfilm om en fotbollsspelare, men betänk då att det i båda fallen handlar om berättelser: Zeus existerar lika lite i sinnevärlden som Paul Crewe gör. Poängen är att de båda i egenskap av att vara berättelser om manliga hjältar som skyddar grundläggande samhällsvärden har likartade funktioner. Alla samhällen och kulturer uppfinner hjälteberättelser som anpassas till samhällsformen i fråga och dess behov. I den meningen är den grekiska – eller kristna – mytologin och *The Longest Yard* likartade: inom ramen för respektive berättelses universum återskapas på ett utopiskt, normgivande och sedelärande vis balans och rättvisa förhållanden i världen och samhället genom olika hjältars förebildliga gärningar. I det berättaruniversum som utgörs av *The Longest Yard* heter denne hjälte Paul Crewe. Han är en hjälte för vår tid: en idrottare. Det är ingen tillfällighet att dessa religiösa och mytiska meningsdimensioner återfinns i sportjournalistiken med dess ständiga, narrativa (berättarmässiga) konstruktion av företrädesvis manliga heroer.

Filmens hjältemotiv får dock inte bara en mytologisk – existentiell – betydelse utan även en konkret och uttalat konservativ könspolitisk betydelse i det 1970-tal som filmen är producerad i och även utspelar sig i. Det var en period när feminismen och de homosexuellas rörelse gjorde stora framsteg i samhället, med kritik mot de maktstrukturer som alltid dominerats av (vita) heterosexuella män. *The Longest Yard* blir därmed en film inte bara om en återupprättandet av en hjältefigur i skepnad av en frälsargestalt som leder de förtryckta ut ur deras slaveri, utan också om återupprättandet av en traditionell maskulin identitet under moderna omständigheter. Samma dubbeltydighet – både radikal och konservativ – finns i det rasistiska motivet: rasismen blottläggs och bekämpas, men under ledning, paradoxalt nog, av två vita personer, Crewe och Nate.

Betydelsen av att en historia som denna får ett för en bred publik tillfredsställande slut framgår av detta citat, där producenten Al Ruddy berättar att de hade planer på ett annat slut, som förkastades:

Bob (director Aldrich) and I had two endings. When he goes to retrieve the football they kill him. When I was watching the dailies [de dagliga tagningarna], I called Bob and said, "Forget it. If we kill Burt Reynolds they'll tear the fucking screen down. No ones gives a shit. When they walk out of the theater they want to feel good. 'Stuff this in your trophy case'." [5]

År 2005 kom en nyinspelning av *The Longest Yard*, med Adam Sandler i huvudrollen och Burt Reynolds själv i rollen som Nate Scarboro.

Noter

[1] Williams 2006, s. 315.

[2] *Brian's Song* och *The Longest Yard* har för övrigt samma fotograf, Joseph Biroc.

[3] Citerat i Williams 2006, s. 317.

[4] *Myggans Nöjeslexikon* (1992), band 12, s. 199 f; http://en.wikipedia.org/wiki/Burt_Reynolds

[5] Citerat i Williams 2006, s. 317.

Litteratur

Bergan, Ronald (1982): *Sports in the Movies*, London & New York: Proteus Books.

Lyden, John C. (2003): *Film as Religion. Myths, Morals, and Rituals*, New York University Press.

Nystrom, Derek (2009): *Hard Hats, Rednecks, and Macho Men. Class in 1970s American Cinema*, Oxford University Press.

Tudor, Deborah V. (1997): *Hollywood's Vision of Team Sports. Heroes, Race, and Gender*, New York & London: Garland Publishing, Inc.

Williams, Randy (2006): *Sports Cinema - 100 Movies: The Best of Hollywood's Athletic Heroes, Losers, Myths, & Misfits of the Silver Screen*, Limelight Editions.

Länkar

The Longest Yard på [IMDb](#)

Köp *The Longest Yard* från [amazon.co.uk](#)

Copyright © Peter Dahlén 2010

